

№ 2(10)/2019

Голос Сходу

настаўнік

Мадэль прасторы

этнакультурнага выхавання дзіцяці ва ўмовах установы адукацыі

Алена КАХНОЎСКАЯ

Апошнім часам прасторавы падыход да адукацыі становіцца адным з актуальных кірункаў. Пытанні стварэння прасторы выхавання, падыходы да яе пабудовы, распрацоўка «кампанентаў» зместу і структуры адлюстраваны ў работах шматлікіх айчынных і замежных навукоўцаў. Зазначым, што паняцце «выхаваўчая прастора» даследчыкамі трактуецца па-рознаму. У шырокім сэнсе прастора — гэта мноства аб'ектаў, паміж якімі ўсталёўваюцца адносіны, што вызначаюцца характарам аб'ектаў, а таксама адлегласцю паміж імі. Прастора амбівалентная: для яе характэрны такія ўласцівасці, як працягласць і фрагментарнасць, перарывістасць і бесперапыннасць¹.

У залежнасці ад лакалізацыі і задач вывучэння вылучаны: выхаваўчая прастора асобы, выхаваўчая прастора ўстановы адукацыі, выхаваўчая прастора рэгіёна, канстатуецца вартасць выхаваўчай прасторы, вызначаюцца функцыянальныя асаблівасці, але не заўсёды апісваюцца працэсы яе стварэння.

Прастора выступае ў якасці найвышэйшага ўзроўню канцэптуалізацыі выхавання. Даследчыкі ілюструюць дынаміку

прыросту навуковых ведаў у асэнсаванні выхавання наступным чынам: выхаваўчая работа — выхаваўчая дзейнасць — выхаваўчая сістэма — выхаваўчае асяроддзе — выхаваўчая прастора². Выхаваўчая прастора

Алена КАХНОЎСКАЯ — дацэнт кафедры менеджменту і адукацыйных тэхналогій Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта, г. Мінск, кандыдат педагагічных навук.

ў сваю чаргу разглядаецца праз кантэксты выхаваўчай работы, дзейнасці, сістэмы і асяроддзя. На думку Людмілы Новікавай, выхаваўчая прастора з'яўляецца аб'ектам вывучэння (калі яна ўжо створана), мадэлявання і канструявання (калі яе трэба ствараць у межах канкрэтнага асяроддзя), а таксама прыладай выхавання (калі яе магчымасці мэтанакіравана выкарыстоўваюцца ў рабоце з дзецьмі)³.

¹ Л. И. Новикова, М. В. Соколовский, «Воспитательное пространство» как открытая сфера (педагогика и синергетика)», «Общественные науки и современность», 1998, № 1, с. 132-134.

² А. И. Иванов, Пути развития культурной среды общеобразовательной школы, «Воспитательная работа в школе», 2007, № 3, с. 25-38.

³ Л. И. Новикова, Воспитание как педагогическая категория, «Педагогика», 2000, № 6, с. 32-33.

Тэарэтычнае асэнсаванне навуковых даследаванняў і іх параўнальны аналіз на аснове культуралагічнага падыходу дазволілі аўтарам выявіць *сутнасць прасторы этнакультурнага выхавання дзяцей* як цэласнага, сістэмна арганізаванага, этнакультурна ўзбагачанага асяроддзя, арыентаванага на базавыя ўніверсальныя этнічнай культуры, і распрацаваць яе мадэль. Базавыя ўніверсальныя вызначаныя намі з апорай на працы прафесара Валерыя Пазнякава⁴: *суб'ектныя* (асоба, сацыяльная група, этнас, народ); *праксеалагічныя* (рэпрадуктыўныя, рэпрадуктыўна-прадуктыўныя, прадуктыўна-творчыя віды дзейнасці); *аксіялагічныя* (каштоўнасныя адносіны, ідэалы, нормы, ацэнкі, арыентацыі); *семіятычныя* (знак, сімвал, тэкст, кантэкст, культурныя камунікацыі); *прадметныя* (прадметнае асяроддзе этнічнай культуры); *архетыпова-міфалагічныя* (архетыпы, міфы, казкі, паданні, легенды); *трансляцый і ўзнаўленні этнакультурнага вопыту* (традыцыі, абрады, святы; музеі).

Сутнасць мадэлі, пабудаванай у адпаведнасці з аўтарскімі уяўленнямі пра этнічную культуру як сістэмную цэласнасць, раскрываецца ў мэтавым, зместавым, працэсуальным, вынікова-ацэнным блоках⁵. Базавыя ўніверсальныя этнічнай культуры ўплываюць на пастаноўку задач, адбор зместу, вызначэнне форм, метадаў, відаў дзейнасці, сродкаў выхавання.

Мэтавы блок з'яўляецца сэнсавым ядром прасторы як сістэмы, галоўным фактарам яе функцыянавання і развіцця. Мэта і задачы этнакультурнага выхавання адпавядаюць тыпаўтваральным прыкметам этнічнай культуры. Мэта прасторы — стварэнне ўмоў для павышэння

этнічнай дасведчанасці дзяцей, фарміраванне іх этнічнай ідэнтычнасці і каштоўнасных адносін да беларускай этнічнай культуры. Задачи выхавання карэлююць са зместам базавых ўніверсальных этнічнай культуры беларусаў.

Зместавы блок мадэлі прасторы ўводзіць дзіця ў свет этнічнай культуры праз сістэму ўзаемадзеяння яе базавых ўніверсальных:

- *суб'ектных* (развіццё самастойнасці, камунікатыўнасці, добразычлівасці дзіцяці, пачуцця асабістай годнасці; узбагачэнне выхаванцаў вопытам творчай, пошукавай дзейнасці, актуалізацыя набытых раней ведаў і уяўленняў пры вырашэнні новых задач этнакультурнага зместу);
- *праксеалагічных* (стварэнне умоў для актыўнасці выхаванцаў падчас культуратворчай дзейнасці, фарміраванне ўнутранай патрэбы, інтарэсу да яе);
- *аксіялагічных* (фарміраванне адносін, заснаваных на традыцыйных нормах, паміж суб'ектамі прасторы; асобныя арыентацыі дзяцей і дарослых (добрачычлівасць, ветлівасць, спагада, гасціннасць); каштоўнасныя адносіны да матэрыяльных і духоўных складнікаў этнічнай культуры беларусаў);
- *семіятычных* (далучэнне дзяцей да беларускай мовы, азнаямленне з геаграфічнымі аб'ектамі (населеныя пункты, вуліцы, рэкі, азёры, замкі, палацы, крэпасці), сімвалічнымі элементамі нацыянальнай культуры (геаметрычны і раслінны арнамент,

⁴ В. В. Позняков, *Конструирование воспитательного пространства*, «Проблемы воспитания», 2006, № 5, с. 4-8

⁵ А. В. Кажноуская, *Мадэляванне прасторы этнакультурнага выхавання дзяцей ва ўмовах устаноўвы дашкольнай адукацыі*: аўтарэф. дыс. ... канд. пед. навук 13.00.01, Мінск 2019, 28 с.

колеравая палітра), сімваламі, якія выражаюць ідэю дзяржаўнай незалежнасці, сімволікай малой радзімы, краіны ў цэлым і падобнае);

- *прадметных* (азнаямленне з прадметамі, што раскрываюць асаблівасці культурнага побыту канкрэтнага рэгіёна; прадметамі свету міфаў, казак; прадметамі дзіцячай субкультуры [народныя гульні і цацкі]);
- *архетыпова-міфалагічных* (далучэнне да фальклорных твораў розных жанраў: забаўлянак, заклічак, лічылак, загадак, казак, легендаў, паданняў, міфаў; міфалагічных вобразаў этнічнай культуры);
- *універсальнай трансляцыі і ўзнаўлення этнакультурнага вопыту* (уключэнне суб'ектаў прасторы ў арганізацыю і правядзенне народных свят на аснове гадавога кола; станаўленне сямейных традыцый як умовы пераёмнасці этнакультурнага вопыту). Усе апісаныя ўніверсалі з'яўляюцца ўзаемазвязанымі і арыентуюць дзяцей і дарослых на этнакультурна насычанае ўзаемадзеянне.

Працэсуальны блок мадэлі прадстаўлены трыма модулямі працэсу этнакультурнага выхавання дзяцей: пазнавальным, адносін і дзейнасным; формамі і метадамі інтэграцыі выхаванцаў у прастору; сродкамі яе арганізацыі.

Пазнавальны модуль арыентуе на фарміраванне ў выхаванцаў уяўленняў пра беларускую этнічную культуру і рэалізацыю ў асноўным праз формы (заняткі інтэграванага характару на аснове этналагічнага зместу, экскурсіі і прагулкі як формы насычэння ўяўленнямі пра этнічную культуру, сеансы актывізуючых зносін) і метады развіцця пазнавальнай дзейнасці (слоўныя, інфармацыйна-рэцэптыўныя, рэпрадуктыўныя, праблемныя, зурыстычныя).

Модуль адносін накіраваны на станаўленне ў дзяцей каштоўнасных адносін да сябе і іншых людзей, беларускай этнічнай культуры і можа быць рэалізаваны праз формы (народныя святы — прыярытэт аграрнай тэматыцы, перадсвяточныя вячоркі, забавы) і метады развіцця пачуцця прыналежнасці да этнакультурнай спадчыны (гульні, метады выхавальных сітуацый).

Дзейнасны модуль дазваляе актывізаваць праяўленне каштоўнасных матываў, здольнасцей дзіцяці, узнікненне самастойнай культуратворчай дзейнасці як спосабу самавыражэння, самаідэнтыфікацыі. *Метады развіцця ў этнакультуратворчай дзейнасці* (прадуктыўныя, даследчыя) дазваляюць уключаць суб'екты прасторы (дзяцей, дарослых) у сумесныя яе віды.

Сродкамі арганізацыі прасторы этнакультурнага выхавання выступаюць вусная народная творчасць, народныя гульні і цацкі, музычны фальклор, святы, мастацтва, этнакультурна ўзбагачанае развіццёвае асяроддзе. Этнакультурна ўзбагачанае развіццёвае асяроддзе прадстаўлена інтэграванымі лакальнымі міні-асяроддзямі, насычанымі сімваламі свету этнічнай культуры.

Вынікова-ацэначны блок мадэлі ўяўляе сабой інструментарый для ацэнкі эфектыўнасці прасторы этнакультурнага выхавання дзяцей, якая вызначаецца шляхам выяўлення стану сфарміраванасці ўяўленняў пра этнічную культуру і адносін да яе ў выхаванцаў адпаведна базавым універсальям этнічнай культуры. Пералічаныя блокі мадэлі прасторы этнакультурнага выхавання ўзаемазвязаны паміж сабой і з'яўляюцца ўзаемаабумоўленымі.

Рэалізаваць мадэль у адукацыйным працэсе ўстанавы адукацыі магчыма пры умове спецыяльна ўзбагачанага развіццёвага асяроддзя («цэнтры» этнічнай

культуры, міні-музеі «Беларуская хатка», этнічна стылізаваныя залы, творчыя май-стэрні) праз адпаведныя формы (гульні, заняткі, народныя святы, перадсвяточныя вячоркі, забавы, экскурсіі, прагулкі) і метады (слоўныя, інфармацыйна-рэцэптыўныя, рэпрадуктыўныя, праблемныя, эўрыстычныя, даследчыя, гульнівыя, прадуктыўныя, метады праектаў, выхаваўчыя сітуацыі), накіраваныя на стымуляванне ў дзіцяці самастойных культуратворчых праўленняў у розных відах дзіцячай дзейнасці.

У даследаванні ўвесь этналагічны матэрыял быў размеркаваны па сямі раздзелах: «Я — беларус», «Этнакультуратворчая дзейнасць», «Этнакультурныя каштоўнасці», «Сімвалы Беларусі. Сімвалы беларускай этнічнай культуры», «Рукатворны свет этнічнай культуры», «Міфалагічны свет этнічнай культуры», «Культурныя традыцыі беларусаў». Кожны з раздзелаў меў пэўную спецыфіку, выконваў канкрэтную адукацыйную функцыю⁶. Работа ў рамках раздзела «Этнакультуратворчая дзейнасць» планавалася па трох кірунках: сумесная дзейнасць выхаванцаў

і педагогічных работнікаў; самастойная дзейнасць дзяцей; этнакультуратворчая сумесная дзейнасць дзяцей і дарослых (педагогі, бацькі). Вылучаныя раздзелы прадстаўляюць змест прасторы этнакультурнага выхавання. Ігнараванне аднаго з раздзелаў парушае яе цэласнасць, не дазваляе выхаванцам атрымаць уяўленні пра беларускую этнічную культуру на больш высокім узроўні. Прадстаўляем вашай увазе фрагмент планавання па азнаямленні дзяцей з этнічнай культурай беларусаў у розных відах дзейнасці (глядзі: *Дадатак*).

Такім чынам, аўтарская мадэль прасторы этнакультурнага выхавання дзіцяці можа быць выкарыстана ва ўстановах адукацыі, якія размешчаны ў гарадской і сельскай мясцовасцях; дае цэласнае уяўленне пра змест этнічнай культуры — этнакультурнае выхаванне — прастору этнакультурнага выхавання; прадстаўляе алгарытм дзейнасці па рэалізацыі пастаўленай мэты; дазваляе відазмяняць існуючыя і ствараць выхаваўчыя асяроддзі, якія адпавядаюць патрэбам дзяцей, бацькоў, а таксама магчымасцям педагогаў.

Дадатак

⁶ А. В. Кахнэўская, *Этнокультурнае выхаванне: фарміраванне асноў патрыятызму ў старэйшых дзіцячых і адлетках: вучэбны метадычны дыдактычны зборнік*, 2-е выданне, выпраўленне, Мінск 2013, 100 с.

СНЕЖАНЬ						
Форма узаема- дзеяння	Зносіны	Маўленчая дзейнасць (мастацкая літаратура)	Музычная дзейнасць	Мастацкая дзейнасць	Гульнявая дзейнасць	Пазнавальная (даследчая) дзейнасць
1	2	3	4	5	6	7
Тэма «Старажытны горад Мінск»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэму «Славуты горад Мінск»	Наданне «Аб паходжанні Мінска»; вершы пра горад Мінск; летельцы аб паходжанні назвы горада Мінска; гутарка «Ці хацеў бы ты жыць у Старажытным горадзе?»	Слуханне: «Кур'ячак звалі» (муз. і сл. Я. Жабко)	Малюванне на тэму «Старажытны горад Мінск»; аплікацыя «Святочны горад»	Дыдактычныя гульні: «Іакажы па карце», «На гэці знаёмая мясціны»; руж'омыя народныя гульні; трэнінг- грамаванне «Чым падобныя і чым адрэзніваюцца Старажытны і сучасны Мінск»	Праца з картай Беларусі, адрэзні гра- фічнай картай Мінска
Самаяндзейнасць дзяцей		Ілюстраваныя матэрыялы на тэмах «Старажытны горад Мінск», «Мінск – учыра і сёння», «Мінскія сшыткі»	Запісы песень аб Беларусі для слухання		Нагтольва- друкаваныя гульні з дапамогаю «Мінскія сшыткі»	Карта Рэспублікі Беларусь
Этакультуратворчая сумесная дзейнасць (педагог, бацькі, дзеці)		Складанне каляж з фота здымкаў, малюнкаў, ілюстрацый «Мінск мінула і сучаснасць»				
Тэма «Мова родная мая...»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэму «Наша родная мова беларуская»	Чытанне вершаў М. Палякоў «Міжэкавы пытанні», І. Палякоў «Родная мова», М. Мятліцкага «На роднай мове», Н. Гілевіча «Родная мова» і інш.; чытанне фанкцыянальных твораў; прыклады: «За слязам у кішэню пе- сень», «Сляза лечыць, сляза і калечыць»	Беларускія тэатры; народныя танцы «Крыжачок»		Народная гульня «Мышка», дыдактычная гульня «Адказы на-беларуску»	Разглядванне парметраў беларускіх паэтаў і пісьменнікаў
Самаяндзейнасць дзяцей		Рэжысёрскія беларускія мовы; парметры беларускіх паэтаў	Беларускія песні		Агрыбуты для народных гульняў	
Этакультуратворчая сумесная дзейнасць (педагог, бацькі, дзеці)						
Тэма «Мастацтва выцінанкі»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэмы: «Гісторыя ўзнікнення мастацтва», «Выцінанка»	Верш «Сняжынка» І. Варыгі і іншыя творы пра зіму	Песні, карагоды пра зіму: «Навагодні карагод» (муз. І. Лучанка, сл. В. Лучанка), «Зіма навагодняя» (муз. і сл. Я. Жабко) і інш.	Выраб выцінанак	Дыдактычная гульня «Прыдумай сказ пра сняжынку»	Даследаванне: формы, колеры сняжынак; даследаванне: «Калі расстане сняжынка?»

Самастойная дзейнасць дзяцей		Ілюстраваныя матэрыялы, альбомы па тэме «Мастацтва выцінанкі»	Зімовыя гульні-карагоды з выкарыстаннем атрыбутаў (сняжынка выцінанкі)	Матэрыяль для самастойнага вырабу выцінанак	Дыдактычная гульня «Складзі сняжынку»: настольна-друкаваная гульня «Выцінанкі» (дзімно)	
Этнакультурна-творчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)		Складанне сумеснага альбому «Самая прыгожая сняжынка»				
Тэма «Зімовыя забаўкі»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэму «Традыцыі звязкавання Новага года»	Чытанне вершаў, фальклорных пярэаў пра зіму; складанне казак і інш.	Песні, карагоды пра зіму: «Навагодні карагод» (муз. І. Лучанка, сл. В. Лучанка); «Зіма навагодняя» (муз. і сл. Я. Жабко) і інш.		Рухавыя нарэзаныя гульні-карагоды «Зізня», «Мядзведзь», «Казёл» і інш.; дыдактычныя гульні са сняжынкамі-выцінанкамі	Работа з нарэзанымі прыкметамі (да пераважне): «На небе шмат белых воблакаў да марозаў», «Ліста неба змяло перад жорстым халадамі»
Самастойная дзейнасць дзяцей		Ілюстраваныя матэрыялы на тэмах: «Зімя», «Новы год»; малюнкi «Зізня», «Дзед Мароз», «Апа Кітаў»			Зімовыя гульні-карагоды з выкарыстаннем атрыбутаў (сняжынка-выцінанкі)	Навінанне за надвор'ем
Этнакультурна-творчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)		Надрыхнука календарых з трыаў, маіак, атрыбутаў да свята				
СТУДЗЕНЬ						
1	2	3	4	5	6	7
Тэма «Калядкі» (матэрыял размяркоўваецца на два тыдні)						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэму «Народнае свята «Каляды»	Прыказкі «Прышлі калядкі бліны ды агаркі»; аповед «Гісторыя ўзнікнення свята «Калядкі»; фальклорныя матэрыялы на тэме	Гульні-карагоды «Калядкі» (муз. і сл. Я. Жабко); інтэраактыўныя паяўкі «Мядзведзь» (муз. і сл. Я. Жабко) і інш.	Малюванне плакатаў з календарнай тэмай «Каляды» (воржэ, капа, буселі), малюванне на ўнуткіх «Каляда»	Рухавыя нарэзаныя гульні-карагоды «Каляда», «Зізня», «Мядзведзь», «Казёл» і інш.	Абслодванне калядных з трыаў; беларускія і загра «Башэйкас»; навінанне за сонейкам, за надвор'ем
Самастойная дзейнасць дзяцей		Ілюстраваныя матэрыялы, альбомы па тэме «Каляды»	Слуханне музычных пярэаў на тэме		Гульні-карагоды	Навінанне за надвор'ем
Этнакультурна-творчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)		Правядзенне народнага свята «Каляды»; правядзенне каляднага тыдня з ямі				
Тэма «Беларуская хата» (матэрыял размяркоўваецца на два тыдні)						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка на тэмы: «Тэма ніцы беларускай хаты»; «Праца і адпачынак беларусаў»	Расказ аб выкарыстанні ўжываных хатніх рэчаў; складанне невялікіх апаведаў аб рэчах «Што рэч расказа аб сабе?»; «Адкуль да нас завіталі рэчы?»; работа з прыказкамі: «Печ у хаце – жыццё ў хаце», «Умей у госці паклікаць, умей і пачаставаць»; узбагачэнне слоўніка дзіцяці: хата, чырвоны кут (покуць), печ, лава, калідор, куфар, люлька, лучына; работа з загадкамі	Танцы: «Лявоніха»; беларуская народная песня «Чаму ж мне не пець» і інш.	Лепка беларускай хаты з выкарыстаннем уяўлення аб традыцыйным спосабе пабудовы; калектыўная работа: «Беларуская веска»	Дыдактычныя гульні: «Рознакаляровы куфарак», «Упрыгож хатку» (прыкрасюка элементаў упрыгожання), «Страчаная рэч»; сжэтно ролевая гульня «Кірмаш рэчаў»; народныя гульні: «Міхасік», «Апанас» і інш.	Экспедыцыя ў міні-музей «Беларуская хата»; краязнаўчы музей; разглядаанне і парэўнанне інтэр'ера традыцыйнай беларускай хаты з інтэр'ерам сучаснага дома

Самастойная дзейнасць дзяцей		Ілюстрацыя матэрыялы, альбомы па тэме «Талмніцы беларускай хаты»	Народныя творы для слухання	Матэрыялы для самастойнага малювання па зопланаванай тэме	Розныя віды гульні па жаданні дзяцей	Разглядванне старадаўніх прадметаў побыту
Этнакультуратворчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)						
ЛЮТЫ						
1	2	3	4	5	6	7
Тэма «Свет народнай гульні»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка па тэму «Народныя гульні ў дзяцімы гады»	Разглядванне лічылак; разглядванне малюнкаў (фотаздымкаў) з адлюстраваннем дзяцей падчас гульні; разглядванне атрыбутаў для гульні (у залежнасці ад сюжэту) і інш.	Слуханне вярцаў: «Зяці і ніся» (муз. У. Будніка, сл. У. Врусава), «Мядзвудзь» (муз. У. Дарэжна, сл. В. Лукшы) і інш.	Малюванне лепка па маляце народных гульні; калекцыйная работа: «Беларускія народныя гульні»; выраб атрыбутаў да гульні і інш.	Гульні-карагоды «Зайчыка», «У сарочку», «Грушка»; рухавыя народныя гульні «Умядзюўра па бару», «У бабу Яну»; гульні-драматызацыі «Вуліца чычкі», «Утулі і інш.	
Самастойная дзейнасць дзяцей				Матэрыялы для самастойнай мастацкай дзейнасці па зопланаванай тэме	Гульні па жаданні	
Этнакультуратворчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)		Сумесная падрыхтоўка атрыбутаў для гульні і драматызацыі				
Тэма «Гарады і вёскі роднай зямлі»						
Сумесная дзейнасць педагога і дзяцей	Гутарка па тэму «Находжанне назваў гарадоў і вёсак»	Гутарка: «Ік зямлія назвы гарадоў і вёсак»; рэбусы, гарады па тэме; літаратурныя і фальклорныя творы па тэме; У. Ліпскі, <i>Іарыды</i> , «Вясёлка», 2008, № 8, с. 10-11; У. Ліпскі, <i>Вёскі</i> , «Вясёлка», 2008, № 7, с. 11; разглядванне малюнкаў і выяў беларускіх гарадоў і вёсак і інш.	Слуханне музычных вярцаў, дэкладуюцца назвы вёсак і гарадоў нашай краіны	Малюванне славанаў гарадоў і вёсак беларускай зямлі	Гульні дыдактычныя: «Пакажы па карце», «Гарады-вёскі»	Даследаванне карты раёна, вызначэнне рэальнага цэнтру, аналіз назваў гарадоў і вёсак раёна
Самастойная дзейнасць дзяцей		Разглядванне малюнкаў і выяў беларускіх гарадоў і вёсак і інш.		Матэрыялы для самастойнага малювання па зопланаванай тэме		Разглядванне адпінга графічнай карты
Этнакультуратворчая сумесная дзейнасць (педагогі, бацькі, дзеці)		Калекцыйная праца па стварэнні калажаў «Гарады і вёскі»				

ЗМЕСТ

Рэдакцыйная калегія: Аліна Ваўранюк,
Ялана Грыгарук,
Ян Карчускі,
Яўгенія Таранга

Карэктур: Віталій Луба
Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлюшкі
Рэдактар: Мікола Ваўранюк

Выдавец: Аб'яднанне ў карысць дзяцей і моладзі,
якія вывучаюць беларускую мову АБ-БА

Друк: Koncept Białystok

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Мікола Ваўранюк	5
Ад рэдактара	
Мікола Ваўранюк	7
Няма калі адпачываць	
Алена Кахноўская	15
Мадэль прасторы этнакультурнага выхавання дзіцяці ва ўмовах установы адукацыі	
Алена Радзевіч	22
Як навучыць малодшага школьніка быць даследчыкам	
Міхась Кудзейка	31
Выхаванне сродкамі кіно	
Святлана Локіс, Святлана Іванюшына	35
У нагу з часам ці на крок наперадзе	
Святлана Іванюшына	44
Мая Радзіма – Беларусь Тэма: Князевна з трыма іменамі	
Мікалай Запрудскі, Галіна Сухава	50
Узаемнае навучанне настаўнікаў у школах як механізм іх прафесійнага развіцця	
Тамара Мацкевіч	55
Супрацоўніцтва дзеля будучыні, або «Дай, калі можаш, вазьмі — калі хочаш»	

